

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

Dato: 30.10.2020

Vår ref: 20/04310-3

Deres ref:

Høringsuttalelse fra Nidaros bispedømmeråd – Langtidsutleie av kirker (endringer i kirkeordningens § 20)

Det vises til høringsnotat av 24. september 2020 vedrørende forslag til endringer i kirkeordningens § 20 med tanke på muligheten av langtidsutleie av kirkebygg. Nidaros bispedømmeråd behandlet høringen i sitt møte 29. oktober 2020 i sak nummer 75/20.

Høringsnotatet kommer som en konsekvens av sak KM15/16 Prinsipper for kirkebygg, der Kirkemøtet vedtok at i «et fremtidig regelverk bør det gis mulighet for langtidsutleie av kirkebygg». Da den nye kirkeordningen ble vedtatt i 2019, valgte Kirkemøtet å videreføre kirkelovens kapittel 3 om kirkebygg. Reglene om forvaltning, avhending, pantsetting, bruksrett og salg av kirker står i kirkelovens § 18 og videreføres i kirkeordningens § 20 (gjeldende fra 1.1.2021) med de nødvendige tilpasninger. Når kirkeloven oppheves (1.1.2021) har imidlertid Kirkemøtet myndighet til å vedta en annen ordning.

Adgangen til langtidsutleie av kirker reiser flere spørsmål. For det første rekkevidden av den gjeldende kirkelovens forbud mot «påhefte av bruksretter» (§ 18 annet ledd jfr. kirkeordningen § 20 annet ledd) samt en tolkning av begrepet, forholdet til menighetens eget bruk av kirken (kirkelovens § 18 tredje ledd, jfr. trossamfunnslovens § 15 første ledd samt forskriften om regler for bruk av kirkene FOR 2015-04-14), samt spørsmålet om godkjenningssinstans.

Nidaros bispedømmeråd har vedtatt følgende hørings svar:

Nidaros bispedømmeråd slutter seg til behovet for et regelverk som åpner for langtidsutleie av kirkebygg, men synes ikke det er nødvendig å opprettholde den grunnleggende vernebestemmelsen mot påhefte av bruksretter i § 20, andre ledd første punktum.

Nidaros bispedømmeråd mener biskopen bør være godkjenningssinstans for ordningen med langtidsutleie, og at denne myndigheten ikke bør avgrenses, verken av en grunnleggende vernebestemmelse eller av andre føringer eller vilkår.

Videre mener Nidaros bispedømmeråd at Kirkerådet kan utforme og gi nødvendig veiledning og retningslinjer for saksbehandlingen selv om dette ikke er nevnt eller presisert i regelteksten, og ønsker at forslaget § 20, andre avsnitt, fjerde ledd strykes.

Nidaros bispedømmeråd foreslår dermed følgende ordlyd for ny § 20 (første og andre ledd) i kirkeordningen:

§ 20. Forvaltning av kirkene og begrensning i rådighet

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet før kirkeordningens ikrafttredelse eller deretter av Kirkerådet.

Kirker kan ikke avhendes eller pantsettes. Kirkerådet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det. På samme vilkår kan biskopen samtykke i påhefte av bruksretter.

Følgende betraktninger ligger til grunn for Nidaros bispedømmeråds hørings svar:

I høringsnotatet skriver Kirkerådet at det fortsatt vil være behov for «vern mot disposisjoner som kan hindre fremtidig bruk av kirken». Vernebestemmelsen er foreslått opprettholdt i kirkeordningen § 20, andre avsnitt, første ledd. Kirkerådet mener at de hensyn som begrunner forbudet er like aktuelle. Samtidig som man prinsipielt vil bevare det generelle forbudet, ønsker Kirkerådet likevel at det åpnes for en godkjenningsordning for unntak.

Den norske kirke er i høy grad en lokal kirke. Både kirkeloven og (den midlertidige) kirkeordningen understreker at hvert sogn skal ha en kirke. Trossamfunnslovens bestemmelser i § 11 (første ledd) og § 16 understreker soknets særstilling i kirkeorganismen, og indikerer en videreføring av dette forholdet: Folkekirken skal og må være til stede lokalt. Det må likevel stilles spørsmål om hvordan denne tilstedeværelsen skal praktiseres. Etter kommunesammenslåinger med påfølgende sammenslåing av fellesrådsområder, har det mange steder i landet oppstått store enheter med mange kirkebygg som skal forvaltes. Også flere sokn er slått sammen, og enkeltsockn kan som en følge av det sitte med ansvar for flere kirkebygg og kirketomter. Ikke bare skal disse vedlikeholdes og bevares, de skal også fylles med aktivitet og menighetsliv. Strukturen med kirkebygg står i noen grad i kontrast til den demografiske utviklingen; kirkene blir stående igjen som museale monumenter over tidligere tiders befolkningsstruktur, og på enkelte plasser er de det eneste som gjenstår av offentlig infrastruktur; skoler, barnehager, sykehjem og til og med butikker er nedlagt og flyttet, kun kirkene står igjen. Dette vil menighetene neppe ha verken ressurser eller økonomi til å opprettholde, og det vil uvegerlig komme en periode hvor Den norske kirke må se på sin totale kirkebyggstruktur. Kunnskapen om og arbeidet med dette er og vil bli lokal og regional.

Nidaros bispedømmeråd mener derfor at en ny § 20 i kirkeordningen bør sikre regional forvaltning av disse forhold, uten overordnede (eller underliggende) vernebestemmelser. Bispedømmerådet mener biskopen som godkjenningsinstans vil være en tilstrekkelig skranke for å ivareta eventuelle vernebehov av kirker, og ser ikke helt hvilken verdi et underliggende forbud vil ha, særlig ikke når prosessen likevel skal åpnes for biskopens vurdering gjennom godkjenningsordningen. Resultatet blir isteden et unødvendig forvirrende regelverk, i og med at regelen både opprettholder forbudet og åpner for søknad om dispensasjon fra det i samme avsnitt.

Nidaros bispedømmeråd mener videre altså at biskopen bør være godkjenningsinstans for ordningen med langtidsutleie, og at denne myndigheten ikke bør avgrensnes, verken av en grunnleggende vernebestemmelse eller av andre føringer eller vilkår. Opprettholdelsen av og bruken av kirker er nært knyttet til biskopens tilsynsmyndighet og det er også biskopen som gir gudstjenesteforordningen som i stor grad setter rammene for bruken av soknenes kirker og behovet for disse. Man må forutsette at biskopens godkjenningsmyndighet i seg selv sikrer at nødvendige vilkår og formål for utleieforholdet er utredet og vurdert før en slik godkjenning foreligger. Det er derfor unødvendig at regelverket inneholder nærmere

bestemmelser for slike vilkår. Det samme forhold synes ivaretatt uten at det er behov for formuleringen om «særlig grunner», men formuleringen kan likevel få leve videre av tekniske grunner; formuleringen er allerede knyttet til Kirkerådets kompetanse knyttet til salg, og kan videreføres for godkjenningsordningen rent redaksjonelt og kanskje også for å bevare en harmonisering av godkjenningsordningene. Avgjørelsen vil uansett være autonom, basert på en skjønnsmessig vurdering.

Videre synes det unødvendig å presisere Kirkerådets anledning til å gi nærmere retningslinjer for saksbehandlingen i slike saker ((jfr. Forslagets § 20 andre avsnitt, fjerde ledd). Slik retningslinjer vil neppe være av forskriftskarakter, og behovet dekkes gjennom veiledning, enten i dialog med biskopens saksbehandler eller, hvis det viser seg nødvendig, ved nasjonalt utarbeidede veiledere. En regelfestet adgang for Kirkerådet til å gi slike retningslinjer kan også skape uklarhet i myndighetsforholdet og svekke eller gi føringer for biskopens rolle som godkjenningsinstans.

Til slutt slutter Nidaros bispedømmeråd seg til høringens forslag om at kirkelig fellesråd (inntil videre) er naturlig organ for å fremme søknaden til biskopen. Dette harmonerer med fellesrådets forvaltningsansvar, mens de tredelte bruks- og utleierettene som menighetsråd og prest forvalter, ivaretas og avgrenses gjennom biskopens godkjenningsordning. En bortleid kirke kan selvsagt ikke brukes eller leies ut etter det forskriften (regler for bruk av kirkene FOR 2015-04-14) regulerer. Høringsnotatet drøfter også spørsmålet om klageadgang. Nidaros bispedømmeråd er usikker på om høringens vurdering av at langtidsutleie vil ha større potensiale for konflikt enn salg er riktig, men tror uansett at langtidsutleiens midlertidige karakter demper behovet for klageadgang.

Med vennlig hilsen

Steinar Skomedal
Stiftsdirektør

Håkon D. B. Olausen
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kirkerådet

Postboks 799
Sentrum

0106 OSLO